

MICA PUBLICITATE DIN PAGINILE ZIARULUI *LIBERTATEA* (1909-1920)

CAMELIA MARIA STANCIU

Muzeul Civilizației Dacice și Romane Deva
stanciucamelia@ymail.com

ȘTEFAN VIOREL PAPP

Muzeul Civilizației Dacice și Romane Deva
viorelpapp@yahoo.com

Cuvinte cheie: Libertatea, publicitate, Orăștie, comerț, produse

Keywords: Liberty, advertisement, Orăștie, trade, products

Articolul își propune să facă o incursiune imaginară în viața cotidiană a locuitorilor din Orăștie și împrejurimi la începutul veacului trecut, prin intermediul anunțurilor de mică publicitate apărute în săptămânalul „Libertatea”. Anunțurile publicitare prin diversitatea lor reușesc să ne dezvăluie o frântură interesantă din preocupările și necesitățile oamenilor de altădată. Sursele studiate cuprind numerele ziarului apărute în intervalul 1909-1920, aflate în colecția bibliotecii Muzeului Civilizației Dacice și Romane Deva.

La începutul secolului XX publicitatea câștigă tot mai mult teren, devenind un important factor în procesul de dezvoltare economică a populației românești din Transilvania. Pentru comercializarea producției lor, firmele și dar și producătorii individuali aveau nevoie de reclamă. Producătorii mici și mari, concureau între ei, încercând prin intermediul miciei publicității să atragă un număr cât mai mare de clienți. Reclama a devenit un element al ambianței orășenești, și chiar sătești, un factor educativ al gusturilor consumatorilor, o trăsătură caracteristică vieții și traiului omenesc.

Istoria periodicelor de limbă română începe cu anul 1895 când se editează primul ziar din comitatul Hunedoara: *Revista Orăștiei*¹. Din toamna anului 1898 ziarul orăștian se înscrie tot mai clar pe linia *Tribunei Poporului*. Eficiența presei românești este subliniată în pragul alegerilor pentru Congregația comitatensă, ce urmau să aibă loc la începutul anului 1899, când, prin intermediul ziarului, alegătorii români sunt chemați „[...] de-a storce respectul stăpânitorilor ce ne disprețuiesc, câștigându-ne prin noi înșine loc în sfatul comitatului”².

Întărirea grupului din Orăștie a devenit o realitate după anul 1900, an în care a apărut o nouă publicație, intitulată semnificativ *Activitatea*. Programul ziarului se rezuma la necesitatea atragerii țărănimii în lupta împotriva acelor care lezau interesele economice ale romanilor³.

---

¹ Orga 1999-2000, p. 348.

² Orga 1999-2000, p. 349.

³ Maior 1986, p. 60

Rolul *Activității* în afirmarea grupului Orăștie va fi diminuat odată cu apariția, la 1 ianuarie 1902, a ziarului care va consacra definitiv această grupare, și anume *Libertatea*. Printre sprijinatorii și inițiatorii acestui nou ziar s-au numărat Victor Bontescu, Lucian Borcea, Nicolae Comșa, Aurel Cosma, Valer Moldovan, Al. Vaida Voievod, Aurel Vlad. În majoritate erau avocați și proprietari de moșii care gravitau în jurul băncii *Ardeleana*, din Orăștie. La început *Libertatea* s-a angajat la căutarea căilor și metodelor de a revigora activitatea Partidului Național Român⁴.

Pe lângă reluarea politicii activiste, grupul românilor hunedoreni milita pentru apărarea școlilor confesionale, a instituțiilor culturale și economice, a presei românești⁵ și a tot ceea ce ar fi fost util pentru recunoașterea drepturilor națiunii românești.

Libertatea avea un număr restrâns de abonați, dar aceasta nu însemna că ziarul nu era citit. În numeroase sate din județ erau trimise exemplare gratuite, datorită faptului că tipografia *Minerva*, unde se tipărea ziarul, a fost subvenționată direct de banca *Ardeleana*.

Abonamentul la ziarul *Libertatea*, împreună cu suplimentele *Foaia interesantă* (literară-ilustrată) și *Tovărășia* (economică) costa 8 coroane pe an, dar pentru țărani era redus la 5 coroane pe an, iar cititorii din SUA plăteau 2,5 dolari pe an, în timp ce în Regat abonamentul era de 30 de lei anual în 1909. În 1911 prețurile cresc, ca și oferta: 10 coroane pe an, 6 pentru țărani, 40 de lei pentru România și trei dolari pentru SUA, dar apare și suplimentul *Bobîrnaci*. În timpul războiului, ziarul își reduce la jumătate numărul de pagini, (4) și suplimentele, abonamentul este de 4 coroane lunar, iar numărul costă 40 de fileri. Sunt desigur, suprimate abonamentele pentru România și SUA. După Marea Unire, în anul 1920, ziarul își păstrează numărul de pagini (4) prețul pentru orășteni fiind de 40 de lei pe an, cu tot cu suplimente, dar pentru țărani prețul este stabilit tot în coroanele austro-ungare, fiind de 15 coroane pentru trei luni, 30 pentru 6 luni și 60 pentru un an întreg împreună cu suplimentele *Foaie interesantă* și *Plugarul luminat*.

Până la Primul Război Mondial ziarul are ca subtitlu *Foaie națională și politică*. În timpul războiului dispare termenul național, subtitlul devenind *Foaie politică, socială și economică*. După război subtitlul folosit de *Libertatea* este *Foaie poporală națională*.

Linia politică a ziarului este cunoscută și s-a scris mult pe această temă. În articolul de față ne propunem să abordăm mica publicitate ce a apărut în *Libertatea*, zonă ce reflectă o parte importantă a vieții cotidiene din acele vremuri în zona Orăștiei și nu numai. Am avut în vedere numerele ziarului apărute în perioada 1909- 1920.

Prin intermediul anunțului publicitar se poate imagina o călătorie prin magazinele de altădată din zona Orăștiei și nu numai, savurând din ambianța trecutului lor. Putem astfel urmări ce oferte le propuneau comercianții consumatorilor pentru satisfacerea necesităților cotidiene.

Mica publicitate prezentă în ziar nu este structurată pe capitole cum este în ziua de astăzi, anunțurile apar disperate, dar putem să distingem mai multe zone de interes: vânzări de băuturi alcoolice: bere , vin, vinars, produse de igienă, farmaceutice și cosmetice, proteze pentru membre amputate, vânzări de imobile, ape minerale, matrimoniale, vânzări de animale, activități bancare, turism, produse industriale (pantofi, îmbrăcăminte, etc).

Din paginile dedicate micii publicități aflăm despre începerea activității Institutului de credit și societate pe acțiuni *Lumina* la Sibiu, începând cu 1 mai 1909. Banca asigura realizarea tuturor tipurilor de operațiuni bancare. Dobânda la depozite, ca

⁴ Maior 1986, p. 61.

⁵ Maior 1986, p. 62.

și în zilele noastre era variabilă în funcție de durata depunerii. Cele „la vedere” sau „depunerile spre fructificare” aveau 4% , cele „de abdicare 15 zile” aveau o dobândă de 4,5%, iar cele cu termen mai mare de 6 luni și cele ale societăților comerciale beneficiau de 5% dobândă.

Societatea economică pe acțiuni *Agricola* plătea o dobândă de 6% pentru depuneri. Dar această societate avea activități diferite de cele ale celorlalte bănci, în sensul în care se ocupa de vânzarea moșiilor, de intermedierea vânzării produselor agricole („rod de tot felul”), și a mașinilor agricole, dădea „... avanzuri (împrumută înainte) pe rodul de bucate, pe produse, iar în jurul Hunedoarei dă și împrumuturi pe vite!”. A fost prima bancă care pe lângă activitățile obișnuite, bancare, a lucrat și cu produse agricole de tot felul și acorda împrumuturi pe recolte și pe animale⁶.

Institutul de credit și economii, societate pe acțiuni, *Geogeană*, din Geoagiu (Algyógy), avea de asemenea dobânzi diferențiate, 4,5 % pentru depozite la vedere, 5% pentru depozite de minim 500 de coroane, 5,5% pentru depozite între 1000 și 2000 de coroane, iar pentru depozite mai mari dobânda se stabilea prin negocieri. Interesant este faptul că pentru organizațiile culturale, dobânda era de 6%⁷.

Un anunț interesant este cel al reprezentanței firmei *Singer & Co* din Deva, care angaja agent și „încasator de bani” cu salariu fix și comision. Se cerea o garanție. Ce atrage atenția la acest anunț este faptul că renumita firmă avea reprezentanță în Deva și mai ales faptul că în vederea angajării se cerea „cunoașterea perfectă a limbii române”⁸. Trei ani mai târziu firma își face publicitate din nou, „în secolul al XX-lea. Țăranca de la sat ca și doamna de la oraș, are lipsă la casă de o mașină de cusut SINGER ORIGINALĂ, pe care poate lucra haine de sus, rufării, ajutoriu, ciorapi, stopfin și broda ca și cu mâna. Prin cele mai plăcute condițiuni de rate. Le capeți în Deva, Rakoczy ut 1, precum și la Agentura pentru Orăștie la dl B. Stelescu, Drumul Țării (Casele dlui S. Corvin sen)”⁹. Prin urmare firma își deschide filială și la Orăștie.

În domeniul materialelor de construcții, de pildă, Martin Dumitru tâmplar (măsar) din Orăștie (Szászváros) își asigură eventualii clienți, „onor public român, și onorate comitete parohiale”, că pe lângă „prețuri moderate”, pentru „... uși, ferestre, padimente, aranjamente în școale și biserici”, asigură și „lucru bun și solid”. Este evident faptul că acest anunț publicitar se adresează exclusiv românilor. Probabil că etnicii maghiari își aveau proprii meșteri la care apelau. Este posibil ca Martin Dumitru să se fi bazat și pe solidaritatea de tip etnic pentru găsirea clienților. După război, el reapare în anunțurile publicitare adaptat realităților, ținând cont de ravagiile făcute de așa numita „gripă spaniolă” anunțând că are deschis depozit de sicrie și tropare (pânză cu care se acoperea mortul n.n.), dar și vânzând lemn și scândură puțin folosită¹⁰.

Comparativ, zugravii Szöcs și König, care au un anunț publicitar chiar sub cel menționat mai sus se adresează tuturor etniilor, ei neprecizând „publicul țintă”. Apariția acestui anunț într-un ziar de limbă română ne spune că aceștia își căutau clienți și în rândul românilor¹¹. Un tâmplar din Hărău (Harró), Alexandru C. Josan, se adresează însă tuturor etniilor, în anunțul său accentul fiind pus pe prețurile ieftine practicate, și calitatea lucrărilor. El explică în anunț și de ce, spre deosebire de tâmplarii din orașe,

⁶ *Libertatea* 1909, nr. 48, p. 8.

⁷ *Libertatea* 1909, nr. 23, p. 8.

⁸ *Libertatea* 1909, nr. 26, p. 7.

⁹ *Libertatea* 1911, nr. 29, p. 7.

¹⁰ *Libertatea* 1918, nr. 5, p. 4.

¹¹ *Libertatea* 1909, nr. 31, p. 8.

poate practica prețuri mici: „Pentru-că subscrisul e scutit de multe speze (impozite, taxe) ce se cer la un măiestru dela oraș”¹².

Alte anunțuri des întâlnite sunt cele care urmăreau vânzarea de animale (cai și tauri)¹³, „petrii de moară”, cărămizi, lemn de foc sau de construcții, butuci de vie. Chiar renumitul dr. Aurel Vlad vindea viță de vie americană altoită, cu rădăcină, cultivată pe „domeniul românesc din Bobâlna. Altoii sunt splendid dezvoltați și deprinși cu clima noastră ardelenescă”¹⁴.

Pentru materiale de construcție sunt anunțuri publicitare și ale societăților din alte localități. Astfel, Societatea acționară de cărămidărie din Bistrița, anunță eventualii clienți despre faptul că o mie de cărămizi costă 28 de coroane în magazin și 34 de coroane gata încărcate în vagon, iar o mie de țigle cotă în magazin 15 coroane, în gară 16.40. De asemenea anunță că doritorilor le vor fi trimise mostre, la cerere¹⁵.

Apar în paginile *Libertății* și anunțuri matrimoniale: „Un june român în etate de 27 ani, comerciant în o frunțase comună din aceste împrejurimi, având cunoștinșe practice de boltă și un capital de 5000 cor., dorește cunoștința unei fete române în etate dela 17-22 ani, avînd următoarele calități: frumoasă, bine crescută, econoamă bună și să aibă și ea aceeași avere. Scrisorile să se adreseze sub numele „June” la administr. „Libertatea”, care mi-le va trimite”¹⁶.

Un cetățean, văduv, fără copii, locuitor la sat, în etate de 54-56 de ani, stare materială și socială bună, care se ocupă de „economie de cîmp, comerț și alte întreprinderi” caută „cunoștință de a să căsători” cu o doamnă „onestă fără copii, în etate de până la 40 de ani”. Avera nu e prea importantă, în schimb „o inimă sinceră și fidelă din contră să pretinde”¹⁷.

„O fată tineră și cultă, econoamă bună de casă, avînd și zestre 3-4000 cor., ar dori cunoștința unui teolog gr.-ort. Român, care ar voi să se ferească așezîndu-se în o parohie cu venit curat de 1200 cor., lemne de foc după trebuință și mai multe.”¹⁸.

Tot în spațiul destinat micii publicități, oamenii își căutau iar producătorii ofereau locuri de muncă. Dumitru Jurca, de exemplu, croitor din Orăștie, caută două fete sau doi băieți „ca învățăcei de croitorie de costume săliștenești”¹⁹. Iosif Petrovits, comerciant din H(unedoara)-Dobra, caută o calfă „cu praxă bună” pentru o „prăvălie de manufactură, bumbăcărie, specerie și ferărie”. Salariul lunar oferit era de 40-50 de coroane plus întreținerea (cazare și masă)²⁰.

În numărul 2 al ziarului din 1918, ziar tipărit în 8/21 noiembrie, la 4 zile după ce armistițiul cu Austro-Ungaria a intrat în vigoare, în urma prăbușirii monarhiei habsburgice, apare un singur anunț publicitar, prin care domnul Cimponieru își anunță intenția de a cumpăra fân și paie la prețul pieței²¹. Acest fapt este datorat desigur războiului, dar încet rănilor sunt vindecate și viața economică își reia cursul firesc, fapt demonstrat de cele două anunțuri care vestesc deschiderea unui nou magazin de sare și a unui atelier de curelărie.

¹² *Libertatea* 1909, nr. 3, p. 7.

¹³ *Libertatea* 1918, nr. 7, p. 7.

¹⁴ *Libertatea* 1919, nr. 39, p. 8.

¹⁵ *Libertatea* 1909, nr. 48, p. 6.

¹⁶ *Libertatea* 1909, nr. 3, p. 7.

¹⁷ *Libertatea* 1909, nr. 48, p. 6.

¹⁸ *Libertatea* 1909, nr. 48., p.6.

¹⁹ *Libertatea* 1909, nr. 48, p.6.

²⁰ *Libertatea* 1909, nr. 48, p. 6.

²¹ *Libertatea* 1918, nr. 2, p. 4.

Dacă cumva te plimbai pe Calea Mihai Viteazul, la nr. 42, vis-à-vis de biserica ortodoxă, în primăvara anului 1920, puteai să te aprovizionezi de la Magazinul de băcănie și coloniale a domnului Iosif Abraham cu prune uscate, marmeladă, miere, cafea, orez, lămâi, vanilie, ciocolată de calitate diferite, precum și săpunuri de toaletă și de rufe, proaspăt sosite, așa cum aflăm din anunțul publicitar din *Libertatea*²².

În farmacia lui Cornel Demeter din Orăștie (lângă biserica evanghelică reformată) se puteau achiziționa o serie de produse „de mare folos”: peronospin, „mijloc aplicat cu cel mai mare folos la stropirea viilor, contra *peronosporiei* (a manei care uscă via). E neasămănat mai bun și mai ieftin în folosință decât piatra vînată! [...] Ca fiește-care proprietar de viie să poată căpăta numai adevăratul „Peronospin”, fac și ușurarea aceea, că deja la comande de 10 pachete, îl trimit *francat*”²³. Tot aici se vindeau „preparate medicale, folosite de cei mai vestiți profesori și medici și recunoscute de cele mai bune!”. Fiecare leac avea descrise proprietățile curative. Spre pildă, la *Dolicin*, se spune că „mulți bărbați, femei și copii – cari deja să simțiau în gura morții și folosind tot felul de leacuri, nu să puteau scăpa de cumplita tuse, nădușală (asthma) și tuse sacă, cetiră în fine despre admirabilul „Dolicin” care are efect de minune contra tusei, răgușelei durerii de pept, ofitei, tusei măgărești, catharului, astmei, greutății de respirat, lungoarei și tusei seci și folosindu-l, *să vindecară!*”²⁴. Se mai găseau prafuri „contra durerilor de cap”, *Caspic*, pentru reumatism, *Kaljodsarsaparil*, pentru tratarea „morbului tinereții” (sifilis n.n.) *Centaurin*, pentru dureri de stomac, greață, *Laxbonbons*, un laxativ dulce și eficient. Prețurile variau între 60 de fileri și 2 coroane²⁵.

Ca și astăzi, pe lângă produsele farmaceutice, Demeter comercializa și produse cosmetice și de igienă cum ar fi „*Cream de benzoe mygdale*” pentru înfrumusețarea și albirea mâinilor și feței; „*Săpunul de benzoe mygdale*” cu mirosuri plăcute; „*Poudre-Venturien*”, o pudră care proteja împotriva soarelui și a vântului; „*Ideal*”, un parfum nou; „*Apa de gură Cremsier*” și „*Pravul de gură Cremsier*” și multe alte esențe și uleiuri²⁶.

În 1909 același „apotecar” vindea săpunuri fine „cu miros plăcut”. „Dacă voiești să fi frumoasă ori frumos – folosește *CREMUL de mandule benzoe*”²⁷. În același anunț ne spune despre comercializarea unui sortiment bogat de ceaiuri: *Ceylon*, *Congo*, *Melange exquisit*, *Extra thea chineză*: „Toate theiurile sunt de calitate cea mai fină”.

Farmacistul Cornel Demeter se adaptează rapid la cererea pieței. În numărul 4/1918, apare anunțul său publicitar pentru un singur produs: *Praful Spaniol*, care „dezinfectează deci cel mai bun scut contra morbului Spaniol. Fiștecare să fie provăzut cu acest prav. Prețul 4 coroane”²⁸. Este știut faptul că gripa spaniolă este un tip de gripă care a apărut după Primul Război Mondial, fiind, se pare, aceeași boală cu gripa aviară de astăzi. Gripa din 1918-1919 se evidențiază între pandemiile majore care au afectat lumea în secolul XX, prin aspectul cataclismic. Jumătate din populația lumii a fost infectată.

Unul dintre anunțurile de mică publicitate, pe lângă faptul că este interesant, dezvăluie pe de o parte faptul că un număr important de romani din Transilvania erau

²² *Libertatea* 1920, nr.15, p. 4.

²³ *Libertatea* 1909, nr. 26, p. 8.

²⁴ *Libertatea* 1909, nr. 26, p. 8.

²⁵ *Libertatea* 1909, nr. 26, p. 8.

²⁶ *Libertatea* 1909, nr. 25, p. 8.

²⁷ *Libertatea* 1909, nr. 48, p. 7.

²⁸ *Libertatea* 1918, nr. 4, p. 4.

interesați de călătorii în SUA, iar pe de altă parte faptul că o companie din Hamburg, *Falk și Comp*, vine în întâmpinarea acestei cereri, înființând chiar o cancelarie românească în Hamburg, care oferea informații utile²⁹.

În intervalul avut în vedere, 1909-1920, reiese faptul că cele mai frecvente anunțuri erau cele ale produselor farmaceutice, cele de înfrumusețare și cele cu produse industriale sau agricole. Un loc important în spațiul de mică publicitate era ocupat de sectorul bancar.

Mica publicitate dezvăluie o lume patriarhală, plină de bun simț, ofertanții invitând „onor” doritorii să le cumpere produsele. Reclama strigată în gura mare în târguri se mută în ziare, produsele fiecăruia fiind cele mai bune, unele anunțuri sunt chiar însoțite de scrisori de mulțumire sau recomandare pentru sublinierea calității și câștigarea încrederii. În general produsele erau achiziționate la adresa fabricantului, dar se practica frecvent și expedierea cu ramburs. Mulți comercianți ofereau cataloage gratuite și chiar mostre gratuite pentru cei interesați. Chiar dacă mica publicitate a vremii era la începuturi, în esența ei este surprinzător de apropiată de reclama contemporană.

Bibliografie

Orga 1999-2000	– Valentin Orga, <i>Dr. Aurel Vlad și formarea grupului neoactivist de la Orăștie</i> , în <i>Sargetia</i> , XXVIII-XXXIX/2, 1999-2000
Maior 1986	– Liviu Maior, <i>Mișcarea națională românească din Transilvania 1900-1914</i> , Dacia, Cluj-Napoca, 1986
<i>Libertatea</i> 1909, nr. 23	– <i>Libertatea</i> , anul VIII, nr. 23, 25mai/5 iunie 1909,
<i>Libertatea</i> 1909, nr. 24	– <i>Libertatea</i> , anul VIII, nr. 24, 30 mai/12 iunie 1909
<i>Libertatea</i> 1909, nr. 25	– <i>Libertatea</i> , anul VIII, nr. 25, 6/19 iunie 1909
<i>Libertatea</i> 1909, nr. 26	– <i>Libertatea</i> , anul VIII, nr. 26, 13/26 iunie 1909
<i>Libertatea</i> 1909, nr. 32	– <i>Libertatea</i> , anul VIII, nr. 32, 25 iulie/7 august 1909
<i>Libertatea</i> 1909, nr. 33	– <i>Libertatea</i> , anul VIII, nr. 33, 1/14 august 1909
<i>Libertatea</i> 1909, nr. 34	– <i>Libertatea</i> , anul VIII, nr. 34, 8/21 august 1909
<i>Libertatea</i> 1909, nr. 37	– <i>Libertatea</i> , anul VIII, nr. 37, 29 august/11 septembrie 1909
<i>Libertatea</i> 1909, nr. 39	– <i>Libertatea</i> , anul VIII, nr. 39, 12/25 septembrie 1909
<i>Libertatea</i> 1909, nr. 45	– <i>Libertatea</i> , anul VIII, nr. 45, 24 octombrie/6 noiembrie 1909
<i>Libertatea</i> 1909, nr. 48	– <i>Libertatea</i> , anul VIII, nr. 48, 14/27 noiembrie 1909
<i>Libertatea</i> 1911, nr. 1	– <i>Libertatea</i> , anul X, nr. la anul nou 1911
<i>Libertatea</i> 1911, nr. 29	– <i>Libertatea</i> , anul X, nr. 29, 6 iunie/20 iulie 1911
<i>Libertatea</i> 1918, nr. 2	– <i>Libertatea</i> , anul XV, nr. 2, 8/21 noiembrie 1918
<i>Libertatea</i> 1918, nr. 3	– <i>Libertatea</i> , anul XV, nr. 3, 15/28 noiembrie 1918
<i>Libertatea</i> 1918, nr. 4	– <i>Libertatea</i> , anul XV, nr. 4, 22 noiembrie/5 decembrie 1918
<i>Libertatea</i> 1918, nr. 5	– <i>Libertatea</i> , anul XV, nr. 5, 29 noiembrie/12 decembrie 1918
<i>Libertatea</i> 1918, nr. 6	– <i>Libertatea</i> , anul XV, nr. 6, 6/19 decembrie 1918
<i>Libertatea</i> 1918, nr. 7	– <i>Libertatea</i> , anul XV, nr. 7, 13/26 decembrie 1918
<i>Libertatea</i> 1920, nr. 15	– <i>Libertatea</i> , anul XVIII, nr. 15, 22 aprilie 1920

²⁹ *Libertatea* 1909, nr. 24, p. 7.

— 8 — Nr. 39. — 1909.

ATENȚIUNE

proprietarilor de vii din Ardeal!

Cel mai potrivit izvor pentru cumpărarea viței de vie americană altoită, cu rădăcină, e la pepinieria Domeniului românesc din Bobâlna (lingă Orăștie), proprietatea dlui dep. **Dr. Aurel Vlad.**

Altoii sunt splendid dezvoltăți și deprinși cu clima noastră ardelenască. — Să află de vânzare următoarele specii distinse:

Specii de vin albe:

Rissling Italian	clasa I. pe Rip Port 1000 buc.	200 cor.
Feteasca (Erdélyi Leányka)	» » » » » » » »	200 »
Ezerjó	» » » » » » » »	200 »
Furmint sau Schmiger	» » » » » » » »	200 »
Sampan (Musztos fehér)	» » » » » » » »	200 »
Rulender	» » » » » » » »	200 »
Jordovan sau Gornisch	» » » » » » » »	220 »
Grasă	» » » » » » » »	220 »
Specii mestecate	» » » » » » » »	180 »

Specii de vin și de masă:

Chasla Alane	clasa I. pe Rip Port 1000 buc.	220 cor.
Chasla Ruge	» » » » » » » »	220 »
Madelaine Royale	» » » » » » » »	220 »
Muscat Ottonel	» » » » » » » »	220 »
Pasatutti	» » » » » » » »	220 »

Specii de vin negru:

Lugojana (Kadorka)	clasa I. pe Rip Port 1000 buc.	200 cor.
Burgunder mare	» » » » » » » »	200 »
Oporto	» » » » » » » »	200 »
Altoi de clasa II. speciile de sus	» » » » » » » »	80 »

Viță indigenă (europeană) fără rădăcină, speciile de sus, în lungime de 50 cm. 1000 buc. 10—16 cor. — Viță americană fără rădăcină Rip Port, 45 cm. lungă, 1000 buc. 18 cor. — Viță americană cu rădăcină, 1000 buc. 36 cor.

Administrația Domeniului din Bobâlna.

(471) 1—32 u. p. Orăștie (Szászváros).

PRAFUL ANTISPANIOL

Desinfectează deci cel mai bun scut contra
morbului Spaniol. Fieștecare să fie pro-
văzut cu acest prav. Prețul 4 coroane.
Să afle la farmacistul:

Cornel Demeter
Orăștie – Szászváros.
(Hunyad m.)

Cumpăr fân și pae cu prețul zilei (curent)

Libertatea nr. 3/1918

LA
Ioan I. Vuleu
comerciant, ORĂȘTIE – SZÁSZVÁROS

să afle cel mai bun sistem de teasuri pentru vii
sau poame, a căror chipuri să arată aci:

Fig. I. Tease de struguri.

Fig. III. Strivitoare de struguri cu învîrtitor de mână, cu 50 cor. bucata.

Fig. II.

	Nr. 1.	Nr. 2.	Nr. 3.	Nr. 3a	Nr. 4.	Nr. 5.	Nr. 6.
Diametrul coșului	m/m 460	510	m/m 570	610	670	770	880
Înălțimea	" 550	600	" 600	650	700	800	900
Conținutul	lit. 80	120	lit. 140	160	200	310	390
Original „Mabil” coșul 2 părți			lit. 118	133	149	186	242
De tras pe roate			171	186	198	209	270
						285	

Prețul K 76— 90—

Construcție masivă și solidă, garantată!

Prețurile să înțeleg la gara Arad, unde să fabrică teascurile acestea
Franco la gara Orăștie (Szászváros) cu 3%, mai scumpe!

Tipografia Nouă în Orăștie

Libertatea nr. 39/1909

Classifieds from *Libertatea* newspaper Abstract

The article aims to make an imaginary journey in the daily life of the inhabitants of city Orăștie and neighborhood environs in the early twentieth century through ads that appeared in the weekly *Libertatea*. Advertisements by their diversity reveal an interesting fragment of the concerns and needs of the people of that time. Examine sources include newspaper occurred between 1909 - 1920, in the library collection of Museum of Dacian and Roman Civilization from Deva.